

LEVÉLSZEKRÉNY

Kocsis Mihály írja. A szláv nazálisok és a *huszár* című írásomra (MNy. 114: 68–77) HORVÁTH LÁSZLÓ reflektál (MNy. 115: 271–282). Azt az állításmat, mely szerint a nazálist tartalmazó szláv szavak átvételének 10. század vége előtti időpontját arra alapozva vitatom, hogy ezek a szavak nyelvemlékeinkben első alkalommal átlagosan majdnem 300 évvel később bukkannak föl, azért érzi megalapozatlannak, mert „az ómagyar, különösen a korai ómagyar szókészletet vizsgálva nagyon óvatosan kell bánni mind az adatoltsággal szemben támasztott igényvel, mind a belőle levont következtetéssel”. Másutt így ír: „az Árpád-kori nyelvemlékanyag mennyiségének és jellegének itt kulcsszerepe van”. Ha ez így van, akkor vessük össze a nyelvemlékanyagot és a vizsgált kölcsönzött szókészletet mennyiségükben – a kronológia szemszögéből nézve!

Nem vagyok magyar nyelvtörténész, így pusztán a nyilvánvaló külső tényekre támaszkodhatom. Az Etimológiai szótár (ESz.) felsorolja a régi magyar nyelvemlékeket időrendben is. A 11–13. századból alig néhány emlék maradt ránk, 3–4 forrás minden egyes századból. Később, a 14. századtól kezdve az emlékek száma meredeken emelkedni kezd: a 14. századhoz 7, a 15.-hez már 21 tartozik. Ezzel szemben a nazálist tartalmazó szláv szavak írásos megjelenésének dinamikája éppen ellentétes képet mutat: a legtermékenyebb a 12–13. század – összesen 17 szóval. A 14. században viszont már csak 5, a 15.-ben pedig mindössze 2 az új lexémák száma. Véleményem szerint ezek az adatok inkább azt támasztják alá, hogy a honfoglalás utáni első évszázadokra jellemző magyar–bolgár (vagy ZOLTÁN ANDRÁST követve: magyar–bolgáros szláv) nyelvi kapcsolatok intenzitása a 14. századtól fokozatosan gyengül. Ez valószínűleg annak a szláv lakosságnak a nyelvi asszimilációjával magyarázható, melynek nyelvjárásában/nyelvjárásaiban a nazális magánhangzók éppen ekkorra meg is szűnnek létezni.

Dömötör Adrienne és Varga Mónika írja. A Magyar Nyelv 115. évfolyam 3. számának Két missziliskiadásról című ismertetőjéből (366–368) sajnálatosan kimaradt egy igen fontos bibliográfiai információ. Forráskiadásunk – „Könyörüljön tenagyságtok rajtunk!” 50 irat a XVI. századi jobbágylevelezésből. Közreadja DÖMÖTÖR ADRIENNE – VARGA MÓNIKA (Eckhardt Sándor kiadásának felhasználásával). Magyar Nyelvtudományi Társaság – Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest, 2018. 236 lap – két formátumban is megjelent; ahogyan erről a recenzens is értesülhetett. A kötet elektronikusan is hozzáférhető a következő helyről: <http://real.mtak.hu/87158> (DOI: 10.26546/5061165). A papíralapú kiadásban a képek kényszerűen kicsinyítve szerepelnek, a kötet technikai szerkesztői, Molnár Anna Aliz és Szabó Panna azonban így is mindent elkövettek annak érdekében, hogy a közlés a lehető legmagasabb színvonalú legyen. Az online változat ugyanakkor – amellet, hogy mindenki számára közvetlenül elérhető – egyúttal megoldást kínál a fakszimilék olvashatóságával kapcsolatban felmerülő nehézségekre is, mivel a képek kiváló minőségűek és korlátlanul nagyíthatók.